

Psalm 16, 5

[1] 'Ik val niet uit Uw hand.'

Als God God is, waarom laat Hij mij dan soms zo verdrietig zijn? Ziet Hij het niet als mensen bang zijn en alleen – maar Hij is toch God? Doet het Hem niets als mensen lijden – maar Hij is toch God? Of weet Hij het soms allemaal ook niet meer – maar Hij is toch God? Deze vragen, zulke vragen, kwam ik de afgelopen tijd een paar keer tegen. Bij voorbeeld toen ik een bijbeltekst bestudeerde over koning Saul. Dan staat er in de Bijbel dat God een kwade geest aan Saul geeft. Is dat hoe Hij met ons omgaat? Maar wat voor spel speelt Hij dan met ons? Ander voorbeeld, toen het op belijdeniscatechisatie ging over Gods voorzienigheid. God neemt de verantwoordelijkheid op zich om voor ons te zorgen. Maar maakt God geen vuile handen, wanneer Hij mensen soms ziek laat zijn en honger laat lijden?

Ik vertel van tevoren dat er twee redenen zijn, waarom wij deze vragen niet voor honderd procent kunnen beantwoorden. De eerste reden is dat God God is. Als Hij is wie Hij is, is Hij groter dan jij en ik. Maar dan kunnen jij en ik Hem ook niet doorgronden. Als wij Hem zouden kunnen analyseren en precies konden voorspellen wat Hij doet en waarom – dan zouden wij in feite groter zijn dan Hem. Kijk, je hoeft niet in God te geloven. Maar als je Hem serieus neemt, dan is het gewoon mogelijk dat je Hem niet helemaal op een rijtje krijgt. Daar is Hij God voor.

En er is nog een reden waarom je de vraag naar hoe God aan het werk is in de pijn in ons leven, niet helemaal gaat kunnen beantwoorden – denk ik. Ik heb de indruk dat God ons het antwoord op dit soort vragen niet gaat leren door ons uit te leggen hoe het precies zit, zodat wij het begrijpen. Ik geloof dat Hij ons het antwoord op zulke vragen gaat leren door ervaring, dus juist dwars door wat wij te verstouwen krijgen heen. En dat lijkt mij wel belangrijk. De kerk is niet een keer met een blanco vel begonnen na te denken om eens op te schrijven wie we denken dat God is. De kerk, of Israël, heeft om zich heen gekeken en gewoon wat ze om zich heen zagen opgemerkt en geprobeerd om er een verhaal van te maken. Waar zien wij God en hoe dan? En God heeft dat geleid: hier zie je Mij, zo dus.

Vanmorgen ga ik uit van de belijdenis van Psalm 16, 5, in de vertaling van Psalmen voor Nu: 'Ik val niet uit uw hand.' Ik wil die uitspraak vanmorgen proeven binnen het kader van niet een of andere redenering maar binnen het kader van vier uit het leven gegrepen ervaringen van Israël. En ik haal dat allemaal uit de Psalmen, Psalm 16 dus, maar ook Psalm 8 en Psalm 51 en Psalm 22 en tot slot Psalm 150.

[2] Psalm dan 16 als eerste. Even eerlijk: deze Psalm is op het eerste gezicht nou niet echt een Psalm vanuit de verdrukking. David lijkt het allemaal juist goed voor elkaar te hebben en stroomt juist over van dankbaarheid. Maar volgens mij zie je ook in deze Psalm dat de Bijbel er niet op uit is een sluitende theorie over God en mensen op te stellen, maar veel meer om wat je als gelovige ziet en ervaart te benoemen en dan te kijken wat het over God zegt en wat het met jezelf doet. En ja, David is in een fase van zijn leven waarin God Hem heeft gezegend met vrede. Hij kijkt om zich heen naar wat God hem heeft toebedeeld. Hij is koning geworden, de grootste vijanden zijn verslagen en houden zich voorlopig koest. En dat is mooi en dat is nu reden om God te danken. Maar wat mooi is is niet vanzelfsprekend.

Niet vanzelfsprekend – kijk maar hoe David de Psalm begint. 'Behoed mij God, ik schuil bij u.' Ja, dat klinkt veilig. Maar net zo goed klinkt hier door dat veiligheid geen gegeven is. Je hebt God nodig als schuilplaats. En David vraagt God dan ook om hem te behoeden. En ook het slot van de Psalm is op dezelfde manier hoopvol-met-de-ogen-open-voor-wat-er-mis-kan-gaan. Vers 10: 'U levert mij niet over aan het dodenrijk en laat uw trouwe dienaar het graf niet zien.' Het is poëzie, hè, dus het kan gerust drie dingen tegelijk betekenen. Bij voorbeeld deze drie: 1. Op dit moment spreek ik mijn vertrouwen uit, dat ik niet binnenkort zal sterven. 2. Maar tegelijk is het een gebed aan God: laat mij toch niet sterven, nu of binnenkort. 3. En wie weet speelt er door Davids gedachten: wat zouden de kansen zijn dat God überhaupt sterker is dan de dood?

Mijn punt is dit: Psalm 16 is een hoopvolle Psalm, maar ook een realistische. Het kan zomaar misgaan. En als er dan midden in deze Psalm deze tekst staat, vers 5: 'Heer, mijn enig bezit, mijn levensbeker, u houdt mijn lot in handen,' dan zegt David daarmee op dit moment vooral dat hij dankbaar is voor wat hij nu mag ervaren. Maar als het lot omslaat, zou dan zijn lot niet meer in Gods handen zijn? En dan zitten we opeens midden tussen de vragen waarmee ik deze preek begon. Wat is de hand van God als ik verdrietig word van wat mij overkomt? Val ik dan nog niet uit uw hand? Laten we eens verder kijken. Psalm 8.

[3] Waarom Psalm 8? Omdat Psalm 8 de mens, jou en mij, op een voetstuk zet. 'U (God) hebt hem (de mens) bijna een god gemaakt, hem gekroond met glans en glorie, hem toevertrouwd het werk van uw handen en alles aan zijn voeten gelegd.' Je hebt gelijk als je bij deze tekst denkt aan het begin van de Bijbel, aan Genesis 1 en de schepping van de mens. Maar net zo goed is dit wat Israël ontdekt had door gewoon om je heen te kijken. Als mens heb je een hoge plaats, macht over zoveel in de schepping, en met macht ook grote verantwoordelijkheid. En dat is een belijdenis, een stap die je niet moet overslaan als je nadenkt over wat God wel of niet aan het doen is in jouw leven en in het verdriet dat je overkomt.

Veel mensen houden God een spiegel voor. 'Als U werkelijk God bent en U bent zo machtig en U bent werkelijk vol liefde, waarom kan het dan dat onschuldige mensen sterven in de gaskamers? Waarom worden goede mensen ziek en sterven er mensen die we niet kunnen missen?' Israël heeft het lef, de Geest gehad om zelf in de spiegel te kijken. Als wij werkelijk mens zijn en we hebben zoveel macht gekregen en we weten wat werkelijk goed is voor onszelf en voor mensen om ons heen – wat zegt dat over ons bij van alles wat er dan nog misgaat? Waarom is er in Nederland sinds 1953 geen watersnood meer geweest, en is het in Bangladesh elk jaar raak? Moet God dan in de spiegel kijken – of moeten wij dat zelf? En als onschuldige mensen sterven door oorlog en terreur – moet God dan nog eens in de spiegel kijken, of wijzelf? Psalm 16 zegt: 'Ik val niet uit Uw hand.' Psalm 8 voegt daaraan toe: Gods hand heeft ons een hoge plaats gegeven en grote verantwoordelijkheid. Maar wat doen wij daarmee?

[4] Psalm 51 gaat nog een soort stap verder. 'Ik val niet uit Uw hand.' Inderdaad. Maar soms spring ik er zelf uit, uit Uw hand. Vers 5 en 7 van Psalm 51: 'Ik ken mijn wandaden, ik ben mij steeds van mijn zonden bewust, tegen u, u alleen heb ik gezondigd, ik heb gedaan wat slecht is in uw ogen. [...] Ik was al schuldig toen ik werd geboren, al zondig toen mijn moeder mij ontving.' Moet je horen, het gaat hier over een concrete misstap van David. Nou ja, misstap, klotezonde. Zo. Verliefd worden op de vrouw van een ander, het kan je overkomen. Maar niet als je ernaar handelt en met haar naar bed gaat en haar man laat doden om de gevolgen te verdoezelen. David: door God op handen gedragen. Maar hij doet het zelf. Hij springt uit de hand van God.

Wanneer God David de spiegel voorhoudt, neemt David zijn verantwoordelijkheid. En in plaats van dat David zijn zonde minimaliseert, graaft hij juist dieper. Hier is meer aan de hand. Opnieuw: dit is niet een of andere theorie die van buiten komt. Het is David en het is Israël zelf dat,

geleid door de Geest, wat ze ervaren serieus analyseren en zo de dingen op een rijtje krijgen. God heeft ons een hoge plaats gegeven, Psalm 8. Maar als wij onze macht misbruiken voor onszelf, God, wat gaat het dan fout. En dan gaat het over meer dan eens een slippertje. Het punt is: het lukt ons niet. Het lukt ons niet om zuiver om te gaan met de plek die God ons geeft. Het lukt ons niet onze naaste lief te hebben als ons zelf. Het lukt ons niet ons leven goed te houden. Terecht heeft de dood het laatste woord. Hier past de vloek: verdoem mij. Niet: God verdoeme mij. Ik zie het zelf. Ik verdoem mij. Opnieuw: dit verhaal hoeft je niet mee te maken. Maar Israël heeft het wel gedaan. Het is niet God die verantwoordelijk is voor het feit dat de wereld van slag is. Wij falen in onze verantwoordelijkheid de wereld recht te zetten. En dat heeft vernietigende gevolgen.

[5] Maar waar is God dan en waar is zijn hand? Wij laten Hem in de steek, maar Hij dan ook ons? Dat zal toch niet waar zijn? Hier noem ik Psalm 22. Vers 2 en 3: 'Mijn God, mijn God, waarom hebt u mij verlaten? U blijft ver weg en redt mij niet, ook al schreeuw ik het uit. 'Mijn God!' roep ik. Overdag, en u antwoordt niet, 's nachts, en ik vind geen rust.' En als je Psalm 22 helemaal leest, dan ontdek je dat het weer in majeur eindigt – maar dan kun je een volgende keer toch weer teruggeworpen worden en bij dit begin moeten beginnen. 'Waarom verlaat u mij?' Als ik uit uw hand spring, straf mij dan, Heer, maar laat mij niet los, alstublieft. Laat U ons werkelijk los? Als een vriend of vriendin me verraadt – moet ik concluderen dat U net zo bent? Als het gif tegen de kanker in mijn bloedstroom drupt – bent U het dan die mij kapot maakt? Als ik iemand van wie ik houd moet begraven, en mensen die je lief zijn sterven per definitie te jong, al zijn ze honderdtwintig, vangt U mij dan niet op? En hen?

Toen Jezus als jongen de Psalmen van David ging lezen, toen was het alsof hij zijn eigen dagboek las. Psalm 8: 'U hebt mij bijna goddelijk gemaakt.' Hoe waar! Psalm 16: 'Ik val niet uit uw hand.' Precies! Psalm 51... nee, dat was zijn dagboek niet. Dat was zeg maar zijn antidagboek. Dit ging over wie Hij net niet was, in tegenstelling tot wat Hij om zich heen zag. Maar wat moest Hij daar mee? Psalm 22. Een Psalm van David, een Psalm van ons. Een Psalm van Jezus. Niet als noodlot, niet als gevolg van de keus om God te verlaten, maar als bewuste keuze. Laat de godverlatenheid die, inderdaad, God jou niet wil laten ervaren, laat die, zegt Jezus, Mij dan raken. Hij viel uit Gods uit Gods hand met maar één reden. Dat jij vandaag en morgen en voor altijd Psalm 16 kunt zingen. Ik val niet uit Gods hand.

Ik noemde net het slot van Psalm 16, met zijn driedubbele bodem. 'U levert mij niet over aan het dodenrijk.' Want, dacht David, ik zie dat God mij nu het leven gunt. Want, dacht David, in zijn

hand mag ik een lang leven genieten. En wie weet dacht David, heeft God die de God van het leven is zelfs een list bedacht tegen de dood, de dood die wij niet kunnen overwinnen. Jezus was de enige die het dodenrijk binnenging uit vrije wil. Wat zou er gebeuren? Nou, de dobbelstenen rolden en er kwamen allemaal enen uit. Ook Hij stierf. Maar God dobbelt niet. Hij houdt mijn lot in handen. En rolt de enen om en de zessen liggen boven. De dood heeft niet het laatste woord. En als de dood niet het laatste woord heeft, dan ook de zonde niet en niet het verdriet. Zie ik dat vandaag dan al? Nou, soms. Ik zie het bij Pasen. Ik zie het in jouw-hoop-met-open-ogen-voor-wat-mis-is. Ik weet dat ik diep kan vallen. Maar ik val niet uit zijn hand. En Jezus zelf is mijn bezit en mijn levensbeker, het brood en de wijn van mijn leven.

[6] Het boek van de Psalmen eindigt met Psalm 150, een Psalm van dankbaarheid en lof voor God. Ik ga je niet vertellen dat jij vandaag die Psalm *moet* kunnen zingen. Als jij vandaag bij Psalm 22 bent, dan ben jij vandaag bij Psalm 22. 'Waarom verlaat U mij?' Maar Jezus heeft ons gevraagd om jou te blijven vertellen: 'Jij valt niet uit mijn hand.' Waarom niet? Omdat Hij, Jezus, werkelijk van God verlaten was, zo diep, precies omdat Hij wist dat Hij daar moest zijn om jou vandaag op te vangen. En dit is niet een of andere sluitende theorie, die wij bij elkaar gepuzzeld hebben. Dit is de weg waarlangs God antwoord gaat geven op de vragen die in deze wereld op ons af komen. Wij zijn hoog geplaatst door God in zijn wereld. Wij zijn zelf diep gevallen, wij weten het. Wij smeken God dat Hij het er niet bij laat zitten. Hij heeft het er niet bij laten zitten. En er komt een dag dat wij Hem erom gaan loven, wij allemaal. Psalm 150, 6: 'Alles wat adem heeft looft de Heer.' Alles wat adem heeft is alles wat leeft. En jij bent erbij. Halleluja.

Amen.